

УДК 631.171:636

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ МЕХАНІЗОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ТВАРИННИЦТВА

Шацький В.В., д.т.н.

Інститут механізації тваринництва УААН (м. Запоріжжя)

Тел. (061) 286-53-23

Коломієць С.М., к.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. (0619) 42-05-70

Анотація – у статті надано аналіз стану та запропоновано основні положення щодо концепції розвитку механізованих технологій для тваринництва на прикладі вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Ключові слова – тваринництво, собівартість, збитковість, поголів'я, обсяг виробництва, дефіцит продукції, система керування тваринництвом, продуктивність, технологічні рішення процесів, якість виробництва продукції.

Постановка проблеми. Економічна ситуація, що склалася в країні, негативно вплинула на функціонування тваринницьких підприємств. Створений диспаритет цін і собівартості продукції ферми за рахунок різкого підвищення кошторису витрат на сільськогосподарську техніку та обладнання, електроенергію, паливомастильні матеріали, корми та ін., привів до падіння рівня продуктивності тварин і скорочення поголів'я. Деякі господарства взагалі ліквідували тваринництво через їхню збитковість[1].

Скорочення загального поголів'я відбулося в основному за рахунок різкого його падіння в сільськогосподарських підприємствах і незначного, в порівнянні з тим, росту в підсобних господарствах населення.

На прикладі Запорізької області можна оцінити структурні зміни, які пройшли в країні.

Якщо на 1.01.90 року поголів'я ВРХ у сільськогосподарських підприємствах становило 94,7%, а в особистих підсобних господарствах населення - 5,3%, то на 01.01.2001 р. - навпаки, в господарствах населення поголів'я ВРХ зросло до 35,9%, а в сільськогосподарських - знизилось до 64,1%, корів - відповідно на 50,5 та 49,5%; свиней на 44,4 та 55,6%, овець та кіз - 62,1 та 37,9%, птиці на 71,7 та 28,3% [2].

Різке падіння поголів'я в сільгосппідприємствах не супроводжувалось ростом фермерських господарств тваринницького напрямку, які майже відсутні і сьогодні.

Надій на корову зменшився з 2677 кг на добу у 1990 році до 1372 кг, прирости ВРХ - , відповідно, з 393 г до 213 г, настриг вовни також зменшився з 4,3 кг до 2,8 кг від однієї голови.

Все це призвело до зниження обсягів виробництва продукції тваринництва.

Аналіз останніх досліджень. На виявлення напряму розвитку техніко-технологічного оснащення тваринницьких об'єктів впливають розміри ферм.

Так, у США середні за розміром ферми розташовані на 190 га землі, а їх поголів'я не перевищує 200 корів.

Але основний кістяк складає 336 тис. комерційних ферм (аналог наших колишніх колгоспів) середнього розміру 600 га, що складає 18% від загальної кількості ферм, які виробляють 80% всієї продукції тваринництва. Це свідчить про те, що основна маса продукції виробляється на фермах в 500 - 600 корів [2].

У Європейських країнах середній розмір ферм складає 170 - 230 корів, але продовжується концентрація господарств з виробництвом молока до 2 млн. кг на рік.

У Великобританії, Нідерландах, Франції і особливо у Німеччині існують індустріальні молоковиробляючі виробництва на 1000 - 2000 корів. Про це свідчить широке використання доїльних роторних конвеєрів на 48 - 65 станків, які працюють у дві зміни по 10-14 годин на добу з продуктивністю до 430 корів на годину.

Крупнотехнологічне виробництво м'яса яловичини і свинини також має місце в передових країнах Європи і Америки. Так, у США широко розповсюджені відгодівельні майданчики великої рогатої худоби на 500, 1000, 1500 та 2500 голів м'ясної худоби на рік. Але є і більш крупні ферми, на яких відгодовують по 80-90 тис. голів на рік.

Середній розмір свинарських ферм у Європі складає 50-150 свиноматок. У США мають місце ферми, що відгодовують до 15 тис. свиней на рік [2].

Формулювання цілей статті. Мета статті – показати можливі шляхи розвитку механізованих технологій для тваринництва в Україні і основні проблеми, які при цьому необхідно вирішувати.

Основна частина. Ситуація, що склалася в країні, сьогодні вимагає зміни вектора науково-технічної політики в галузі.

Основним напрямом діяльності при вирішенні задачі розвитку тваринництва є термінове усунення причин, що стали визначальними в дестабілізації економічного становища тваринницьких об'єктів, в руйнуванні зв'язків системи виробництв, що забезпечують життєвий

цикл продукції тваринництва, і в створенні диспаритету цін на сільськогосподарську продукцію та продукцію сільгоспмашинобудування. Останнє призвело до руйнування ринку обох виробників і дестабілізації їх економічного становища.

Так, у 1998 р. собівартість 1л молока становила 55 коп., а реалізація - 29,16 коп., тобто окупність становила 53%.

Головною задачею піднесення тваринництва на сьогодні є відновлення так званих вертикальних зв'язків між виробником-переробником і споживачем шляхом створення керованої ситуації, яка б забезпечувала позитивний вплив на розвиток виробництва.

Вирішення проблеми полягає в повній зміні традиційної системи керування тваринництвом. Ці рішення засновані на поліпшенні догляду за тваринами, їх годівлі, зокрема, за рахунок використання фуражних кормів і збалансування раціону.

Усе це висуває задачі, які є головними для розробки концепції:

- відтворення поголів'я тварин до кількості, що задовольнить потреби населення України в продуктах харчування. Причому, це повинно супроводжуватися обов'язковим підвищенням продуктивності тварин до рівня, який забезпечить раціональне використання їх генетичного потенціалу;

- відтворення поголів'я на основі розвитку племінного розведення необхідно проводити як в приватному господарстві, так і на тваринницьких фермах. З нашої точки зору, держава повинна створити пільгові умови роботи виробнику, працюючому з високопродуктивними тваринами;

- для прискорення процесу стабілізації технологічного забезпечення галузі доцільно для великотоварного виробництва застосувати існуючі технології, визначивши їх як базові. Це дасть можливість без значних витрат і в короткі строки відновити виробництво тваринницького устаткування на існуючих заводах;

- ефективне ведення виробництва вимагає суворого дотримання технологічних режимів, а, також, й відповідного відтворення основних його елементів і керування ними на рівнях економіки, технології та виробництва;

- годівля тварин повинна базуватися на збалансованості раціону за поживністю і енергією, де основою має бути заготівля високоякісних силосу, сінажу, сіна, виробництво комбікорму як безпосередньо на фермі, так і на комбікормових заводах, де також виробляються і реалізуються кормові добавки;

- для виробників продукції в приватному господарстві необхідно терміново розробити технологічні рішення і устаткування для утримання тварин, заготівлі та приготування кормів. Другим варіантом (а він повинен стати основним) кормозабезпечення

приватного сектора є заготівля кормів на тваринницьких фермах.

Все це викликає необхідність перегляду концептуальних положень розвитку механізації тваринництва, які базуються на:

- аналізі структурної перебудови тваринницьких підприємств;
- деталізованому поелементному аналізі витрат по технологічних процесах.

Основні положення, що лягли в основу розробки концепції, такі:

1 Технологічні рішення процесів, які обґрунтовуються виходячи з необхідних обсягів виробництва продукції тваринництва і раціонального розміру ферми.

2 Якість виробництва продукції (яка оцінюється своєчасністю виконання, в межах вимог, при максимальній корисності для головної функції виробництва, при мінімальних втратах та впливу на навколишнє середовище) забезпечується при умові належного виконання процесів на всіх етапах життєвого циклу продукції, що можливо при гармонізації елементів виробництва продукції на всіх його рівнях в системі "людина - корми - тварина - машина".

Загалом можна сказати, що в Україні основна частина тваринницької продукції буде вироблятися за індустріальними технологіями на фермах великого розміру. Про це свідчить наш вітчизняний досвід і досвід передових країн світу [3].

Враховуючи, що в Україні виробництво продукції тваринництва відбувалося на великих фермах, можна запропонувати розвиток в нашій країні великого технологічного виробництва.

Такі загальні положення концепції розвитку механізованих технологій для тваринництва, які базуються на системних підходах до проблеми оптимізації ведення технологічних процесів на тваринницьких об'єктах і охоплюють практично всі аспекти потенціально-негативного впливу засобів механізації, автоматизації на природну поведінкову діяльність тварин, фізіологічну специфіку синтезу продуктів тваринництва.

Загалом можна сказати, що вирішення проблеми забезпечення населення продуктами тваринництва має відбуватись через відновлення зв'язків між виробництвом, переробником і споживачем продукції і значне удосконалення традиційної системи керування тваринництвом, що потребує вирішення завдань економічного, виробничого і технологічного рівней управління тваринництвом:

- встановлення раціональної структури виробництва і оптимальної вартості продукції;
- забезпечення оптимальної взаємодії елементів виробництва в системі "людина-машина-корми-тварина";
- постійне відтворення всіх елементів виробництва на основі сучасних ресурсоенергозберігаючих технологій.

Висновки. Впровадження в Україні запропонованих у статті основних положень щодо «Концепції розвитку механізованих технологій для тваринництва» має забезпечити найбільш ефективне виробництво високоякісних продуктів харчування, зменшення їхньої собівартості, а також збільшення обсягів їх виробництва для задоволення потреб населення.

Література

1. Україна у цифрах у 2002 році. Державний комітет статистики України. За редакцією О.Г. Осавуленка. 2003.
2. Суббота, № 19 (272), 2004. - Шмидт Р.К. Молоко у корови на язику, с.б.
3. *Галкин А.Ф.* Основы проектирования животноводческих ферм. – М.: Колос, 1978. – 367 с.
4. *Ясенецький В.А. та ін.* Механізація трудомістких робіт на малих фермах. /В.А. Ясенецький, В.А. Павленко, І.В. Невмержицький. – К.: Урожай, 1990. – 160 с.
5. *Андрійчук В.Г.* Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. перероблене. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.

CONCEPTION OF THE DEVELOPMENT OF THE MECHANIZED TECHNOLOGIES FOR STOCK-RAISING

V. Shackiy, S. Kolomiyets

Summary

The analysis of the condition and the suggestion of main positions for the conception of the development of the mechanized technologies for stock-raising according own and foreign experience are given in this article.